Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Directie Multilaterale
Instellingen en Mensenrechten
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
BZDOC-985479088-49
Uw Referentie
2020Z00578/2020D01245
Bijlage(n)

Datum 14 februari 2020
Betreft De inzet van het Koninkrijk der Nederlanden in de VN-Mensenrechtenraad (2020-2022)

Geachte voorzitter,

Met verwijzing naar het verzoek van 16 januari (kenmerk 2020Z00578/ 2020D01245) informeert het kabinet uw Kamer met deze brief over de inzet van het Koninkrijk der Nederlanden voor het lidmaatschap van de VN-Mensenrechten-raad voor de periode 2020-2022. Tijdens de begrotingsbehandeling van BZ in november 2019 werden reeds de contouren van de Nederlandse inzet met de Kamer gedeeld.

Op 17 oktober jl. is het Koninkrijk met 172 stemmen voor de vierde maal gekozen tot lid van de Mensenrechtenraad. Het kabinet beschouwt de Mensenrechtenraad als het belangrijkste VN-forum voor de bescherming en de bevordering van mensenrechten. Daarnaast speelt de Mensenrechtenraad een steeds belangrijker rol in het tegengaan van straffeloosheid.

In een context waar de universaliteit en naleving van mensenrechten wereldwijd onder druk staan, zet het Koninkrijk - voortbouwend op onze internationale voortrekkersrol op het terrein van de mensenrechten - in op een (wederom) actief Mensenrechtenraad lidmaatschap, waarin we pal staan voor het universele respect voor de mensenrechten en voor het behoud en versterking van de instellingen die dit bevorderen. Dat doet het kabinet vanuit de grondwettelijke overtuiging dat mensenrechten voor allen wereldwijd gelden en in de wetenschap dat staten met een goed functionerende rechtsstaat die de mensenrechten respecteren de beste garantie bieden voor stabiliteit en ontwikkeling.

De inzet van het kabinet zal gericht zijn op het bevorderen van respect voor mensenrechten en het aanpakken van mensenrechtenschendingen, en het betrekken van alle relevante stakeholders in het werk van de Mensenrechtenraad (*respect, reach out, respond*).

Respect - Het Koninkrijk zal zich tijdens het driejarige lidmaatschap inzetten voor de bescherming en bevordering van universele mensenrechtennormen en -standaarden. Het kabinet zet daarbij specifiek in op het bereiken van resultaten op de prioriteiten van het mensenrechtenbeleid en de BHOS-nota, en het behoud van een sterke Mensenrechtenraad, in lijn met de motie van lid Sjoerdsma c.s. (Kamerstuk 35 300-V nr. 33) over persvrijheid, gelijke rechten van LHBTI's en bescherming van religieuze minderheden als speerpunt in de VN-

Mensenrechtenraad, en de motie van de leden Ploumen/van Ojik (Kamerstuk 35 300-V nr. 35) over versterking van de Mensenrechtenraad.

Reach out - Het Koninkrijk wil een betrouwbare partner zijn voor leden en niet-leden, grote en kleine landen, het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers. De Mensenrechtenraad is gebaat bij een transparante en inclusieve samenwerking tussen staten om grensoverschrijdende uitdagingen met implicaties voor de mensenrechten, zoals bijvoorbeeld klimaatverandering, het hoofd te bieden. Het Koninkrijk zal afhankelijk van de onderwerpen met wisselende partners optrekken om effectief te opereren. Het Koninkrijk zal erop toezien dat maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers in de Mensenrechtenraad hun verhaal kunnen doen. Dit is belangrijk nu hun werk wereldwijd moeilijker en gevaarlijker wordt.

Respond - De Mensenrechtenraad is bij uitstek een goed platform voor kritische dialoog. Waar sprake is van ernstige misstanden zal het Koninkrijk de Mensenrechtenraad aanjagen om in actie te komen, bijvoorbeeld door mensenrechtenrapportages, plenaire debatten en de instelling van passende *accountability* mechanismen. Een responsieve Mensenrechtenraad speelt bovendien een belangrijke rol in het voorkomen van verdere mensenrechtenschendingen.

De nadere uitwerking van de agenda rond de versterking van de Mensenrechtenraad en de inhoudelijke focus van de inzet van het kabinet zijn hieronder opgenomen.

Versterking van de VN-Mensenrechtenraad
Ook in de Mensenrechtenraad is de druk op het multilaterale systeem en de internationale rechtsorde zichtbaar. China verkrijgt in de Mensenrechtenraad toenemend steun voor een eigen visie op mensenrechten die de focus verlegt naar economische rechten en het soevereiniteitsprincipe: individuele rechten zijn ondergeschikt aan het belang van het collectief en landen dienen zich niet met elkaars 'interne aangelegenheden' te bemoeien. De VS zegden in 2018 het lidmaatschap op uit onvrede over de kwaliteit van het lidmaatschap en de disproportionele aandacht voor Israël. Intussen neemt het werk van de Mensenrechtenraad en de bijbehorende mechanismen toe, terwijl de financiering terugloopt. Het kabinet wil de Mensenrechtenraad van binnenuit versterken en hervormen. Daartoe zet het kabinet in op het afbouwen van agendapunt 7, de verbetering van de kwaliteit van het Mensenrechtenraad lidmaatschap en afdoende financiering.

Het Koninkrijk is voornemens om samen met onze partners te blijven werken aan het geleidelijk afbouwen van het aparte agendapunt 7 ("Mensenrechtensituatie in de Palestijnse gebieden en andere bezette Arabische gebieden") conform motie van het lid Van der Staaij (Kamerstuk 34 775, nr. 44), zoals uiteengezet in de Kamerbrief van 19 september 2018 (Kamerstuk 23 432, nr. 471). Bovendien zal het Koninkrijk – bij voorkeur in EU-verband - in Genève en New York participeren in de voorbereidingen van de hervormingsdiscussie van de Mensenrechtenraad en de VN-Verdragscomités. Het Koninkrijk zal tevens pleiten voor een betere integratie van de mensenrechtenbenadering voor vrede, veiligheid en ontwikkeling, alsook versterking van de derde VN-pilaar (mensenrechten) in de brede VN-hervormingsdiscussie. De VN Agenda 2030/Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDGs) zullen hierbij betrokken worden.

De slagkracht en geloofwaardigheid van de Mensenrechtenraad hangt in grote mate af van de samenstelling. Het lidmaatschap komt met een verantwoordelijkheid om de mensenrechten ook in eigen land te respecteren en te bevorderen, en de bereidheid hierover te rapporteren, maar afzonderlijke leden hanteren hiervoor uiteenlopende standaarden. Om de kwaliteit van het lidmaatschap te vergroten, ziet het Koninkrijk graag dat kandidaatleden zich verplicht presenteren aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, conform het model van de verkiezingen van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. Daarnaast wil het Koninkrijk dat Mensenrechtenraadleden na afloop van hun lidmaatschap rekenschap afleggen over hun bijdrage aan de bevordering van mensenrechten wereldwijd en in hun eigen land. Het is ook belangrijk dat meer landen zich kandidaat stellen voor de Mensenrechtenraad. Ongeveer 90 landen zijn nog niet eerder lid geweest, waaronder hoofdzakelijk kleine eilanden en ontwikkelingslanden (SIDS). Eind 2018 richtte het Koninkrijk samen met het Verenigd Koninkrijk een contactgroep op om het belang van het lidmaatschap onder de aandacht te brengen van een brede groep landen. Tijdens het huidige lidmaatschap zal het Koninkrijk er naar streven via deze contactgroep ten minste drie landen uit te nodigen zich verkiesbaar te stellen.

Het Koninkrijk geeft sinds de oprichting van de Mensenrechtenraad jaarlijks een significante vrijwillige bijdrage aan het kantoor van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten (OHCHR), gedeeltelijk geoormerkt voor de prioriteiten van het Koninkrijk. Het Koninkrijk behoort tot de top-donoren van de OHCHR en staat in nauw contact met de OHCHR. Aangezien het reguliere VN-budget slechts een derde van de OHCHR-begroting dekt, zijn vrijwillige bijdragen noodzakelijk om het werk van de OHCHR te kunnen uitvoeren. Het Koninkrijk zal pleiten voor een hoger regulier VN-budget voor mensenrechten en voor een bredere donorbasis die garant staat voor vrijwillige bijdragen. Als inkomend lid zal het Koninkrijk vanaf 2020 de vrijwillige bijdrage voor meerdere jaren committeren. Dit biedt het Koninkrijk de kans concrete resultaten na te streven en biedt de OHCHR financiële stabiliteit.

Resultaten ten aanzien van de prioriteiten van het geactualiseerd mensenrechtenbeleid en de BHOS-nota

Landensituaties

Het Koninkrijk zal altijd ernstige mensenrechtensituaties in landen blijven aankaarten. Het gaat dan onder meer over het aanspreken van landen als Venezuela, Myanmar, Jemen, Syrië, Iran, Eritrea, Burundi, Libië, Saoedi-Arabië, Egypte en China op de mensenrechtensituatie in hun land. Om effectief te kunnen zijn, treedt het Koninkrijk daarbij op in gezelschap van gelijkgezinde landen en bij voorkeur in EU-verband. Als lid zal het Koninkrijk actief blijven inzetten op mensenrechten in Jemen via de jaarlijkse resolutie met een specifieke focus op eerbiediging van mensenrechten en humanitair oorlogsrecht, en *accountability*. Het Koninkrijk trekt hierbij op als *core group* met België, Canada, Ierland en Luxemburg voor verlenging en versterking van het mandaat van de *Group of Eminent Experts*.

Vrijheid van meningsuiting en internetvrijheid

Samen met Canada zal het Koninkrijk in de Mensenrechtenraad de resolutie voor de mandaatverlenging van de VN-expert voor vrijheid van meningsuiting trekken. We zetten daarnaast met gelijkgestemde landen in op een versterkt normstellend

kader voor persvrijheid, veiligheid van (vrouwelijke) journalisten en vrijheid van meningsuiting online en offline. De focus zal daarbij ook op *accountability* voor mensenrechtenschendingen tegen journalisten, media-actoren en mensenrechtenverdedigers liggen. Het Koninkrijk zal in de Mensenrechtenraad voortbouwen op de resultaten van de *World Press Freedom* conferentie in Nederland in april 2020. We zullen in de Mensenrechtenraad het geweld tegen journalisten veroordelen en concrete misstanden op het gebied van persvrijheid aan de orde stellen.

Vrijheid van religie en levensovertuiging
In november 2019 was Nederland gastheer van de 7^{e} zitting van het Istanboel Proces. In het eerste jaar van ons hernieuwde Mensenrechtenraadlidmaatschap zal het Koninkrijk zichtbaar opvolging bieden aan de resultaten van de bijeenkomst, onder meer door de publicatie van het rapport van die zitting en lancering van een website. Verder zal het Koninkrijk zich onder meer in EU-verband inspannen voor vrijheid van religie en levensovertuiging en de mandaatverlenging van de VN-rapporteur ondersteunen. We zullen ons inspannen om *accountability* voor schendingen van het recht op vrijheid van religie en levensovertuiging via de Mensenrechtenraad te vergroten. Waar relevant zullen we aandacht vragen voor de rechten van niet-gelovigen, afvalligen, andersdenkenden en bekeerlingen, inclusief het decriminaliseren van blasfemie/afvalligheid en afschaffen van de doodstraf op deze gronden.

Gelijke rechten voor LHBTI's
Het Koninkrijk blijft als lid van de Mensenrechtenraad een zichtbare rol spelen op het dossier gelijke rechten voor LHBTI's. Tijdens interactieve dialogen met de VN-expert voor seksuele oriëntatie en genderidentiteit zal het Koninkrijk het mandaat nadrukkelijk steunen, constructief bijdragen aan de discussie en inzetten op een ambitieuze EU-verklaring. Ook in andere dialogen en debatten zullen we waar nodig de specifieke positie van LHBTI's benoemen. Het Koninkrijk zal in 2020-2022 de OHCHR ondersteunen met een geoormerkte financiële bijdrage om specifiek op gelijke rechten voor LHBTI's in te zetten. We zijn daarmee de grootste donor voor dit thema bij de OHCHR.

Gelijke rechten voor vrouwen en meisjes
Het Koninkrijk blijft een onverminderd actieve speler ter verdediging en bevordering van de gelijke rechten van alle vrouwen en meisjes, keuzevrijheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR). In de Mensenrechtenraad is, in tegenstelling tot andere multilaterale fora, nog terrein te winnen met name als het gaat om zelfbeschikking en keuzevrijheid van vrouwen en meisjes over hun eigen lichaam. De leiderschapsrol van het Koninkrijk, samen met gelijkgezinde landen, is daarin onontbeerlijk. We zullen nauw samenwerken met jongeren-, vrouwenrechten- en SRGR-organisaties om de beoogde vooruitgang te bereiken, bestaande taal te verdedigen en bredere steun te mobiliseren, met name bij landen die zich (nog) niet actief hebben uitgelaten over deze thema's.

Mensenrechtenverdedigers en ruimte voor maatschappelijk middenveld
De Mensenrechtenraad is het VN-forum waar maatschappelijke organisaties spreekrecht hebben. Deze betrokkenheid van maatschappelijke organisaties staat echter onder druk. Het Koninkrijk zal een constructieve en principiële partner zijn voor het maatschappelijk middenveld en bevordert daarom actief de deelname, onder andere van (vrouwelijke) mensenrechtenverdedigers, aan debatten in de

Mensenrechtenraad. Samen met de Benelux-partners geeft het Koninkrijk bovendien regelmatige scherpe verklaringen af ter veroordeling van represailles (*reprisals)* tegen mensenrechtenverdedigers als gevolg van hun interactie met de VN. Het Koninkrijk zal als lid bovendien expliciete steun verlenen aan de bestaande resoluties en initiatieven van partners ter bescherming van mensenrechtenverdedigers en de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, inclusief het recht op vrijheid van vereniging en vergadering. We leggen daarbij de nadruk op onder meer milieurechtenverdedigers, vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, jongeren, online aspecten van de maatschappelijk ruimte en de legitieme rol van sociale- en protestbewegingen.

Internationale rechtsorde en strijd tegen straffeloosheid
Naast de consequente inzet op verwijzingen naar *accountability* via de landen- en thematische resoluties van de Mensenrechtenraad, zal het Koninkrijk inzetten op een meer consistente en kwalitatieve ondersteuning door OHCHR aan de uiteenlopende *accountability* mechanismen (zoals onderzoekscommissies, bewijsgaringmechanismen etc.) die door de Mensenrechtenraad worden ingesteld. Het Koninkrijk biedt de OHCHR hiervoor jaarlijks geoormerkte financiële ondersteuning. Het Koninkrijk zal zich bovendien inspannen voor versterkte samenwerking tussen het Internationaal Strafhof en de bewijsgaringsmechanismen. Het Koninkrijk zal hiervoor het komend jaar twee conferenties in Genève en New York organiseren.

Tot slot
Het Koninkrijk ziet mensenrechten als een hoeksteen van het buitenlandbeleid. Als lid nemen we zichtbaar verantwoordelijkheid voor het VN-mensenrechtensysteem en dragen we bij aan een sterkere Mensenrechtenraad die de internationale mensenrechtennormen en -standaarden verdedigt, de uitdagingen van de 21^{e} eeuw het hoofd biedt, landensituaties aankaart en focust op voor ons belangrijke onderwerpen, zoals vrijheid van meningsuiting, gelijke rechten van LHBTI's, vrouwenrechten en vrijheid van religie en levensovertuiging. De Ministers, Mensenrechtenambassadeur, Speciaal Gezant voor Religie en Levensovertuiging en hoogste ambtenaren zullen het Koninkrijk bij de zittingen van de Mensenrechtenraad vertegenwoordigen. Over de bereikte resultaten wordt jaarlijks in de Mensenrechtenrapportage gerapporteerd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

Stef Blok

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

Sigrid A.M. Kaag